

Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Rabia ARSLAN¹, Nihal TUNCA-GÜÇLÜ² ve Senar ALKIN-ŞAHİN³

Özet

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin belirlenmesi ve kaygı durumlarının farklı değişkenlere göre incelenmesidir. Araştırma tarama modelinde nicel bir araştırmadır. Araştırmanın çalışma evrenini, bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde farklı bölüm ve sınıflarda öğrenim gören 790 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri, ‘Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği’ ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, betimsel istatistikler, bağımsız örneklem için t testi, tek yönlü varyans analiz ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Araştırmada öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Mesleki kaygı düzeyleri cinsiyete göre incelendiğinde, kadın öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları, sınıf düzeyine göre, ‘‘Öğrenci / İletişim Merkezli Kaygı’’ boyutunda 1. ve 3. sınıflar arasında anlamlı farklılaşma vardır; 3. sınıfların öğrenci iletişim merkezli kaygıları daha yüksektir. ‘‘Atanma Merkezli Kaygı’’ boyutunda ise 2. ve 3. sınıflar ile 4. sınıflar arasında anlamlı farklılık vardır. 2. ve 3. sınıflar atanma konusunda daha kaygılıdır. Araştırmanın diğer bir önemli sonucu, öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının bölüme göre anlamlı olarak farklılaşmasıdır. Anlamlı fark çıksın ya da çıkmazın fakültedeki bölümler arasında sözü edilen bütün alt boyutlarda ve toplam puanda en düşük kaygı düzeyine sahip bölüm fen bilgisi öğretmenliğidir. Araştırmanın sonuçlarından biri ise öğretmen adaylarının mesleki kaygı puanlarının hem anne hem de baba eğitim durumuna anlamlı olarak farklılaşmamasıdır.

Anabtar Kelimeler: Öğretmen adayları, Mesleki Kaygı Ölçeği, Ekonomik/Sosyal kaygı, Atanma kaygısı

Investigation of Teacher Candidates' Occupational Anxiety Levels in Terms of Some Variables

Abstract

The main purpose of this study is to examine the occupational anxiety of teacher candidates in terms of several variables. The research is designed with the survey model. The population of the research is 790 teacher candidates attending the faculty of education in the spring semester of the 2021-2022 academic year at a state university. In the study data collection tool is used: ‘‘Occupational Anxiety Scale for Prospective Teachers’’. Independent groups t-test, ANOVA and Kruskal Wallis H test techniques were used for data analysis which was obtained by this study. In the study, it was determined that the occupational anxiety of female teacher candidates was higher than that of males in all sub-dimensions and total scores, except for the task-centered anxiety dimension. On the other hand, there is a significant difference between the 1st and 3rd grades in the dimension of ‘‘Student / Communication-Centered Anxiety’’. Another important result of the research is that the occupational anxieties of teacher candidates differ significantly according to the department. Regardless of whether there is a significant difference or not, the department with the lowest anxiety level in all the sub-dimensions and total scores mentioned between the departments in the faculty is science teaching. One of the results of the study is that the occupational anxiety scores of teacher candidates do not differ significantly in terms of education status of both mothers and fathers.

Key Words: Self, Prospective Teachers, Occupational Anxiety Scale, Economic / Social anxiety, Appointment anxiety

Atıf İçin / Please Cite As:

Arslan, R., Tunca-Güçlü, N. ve Alkin-Şahin, S. (2023). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(1), 161-171. doi:10.33206/mjss.1158406

Geliş Tarihi / Received Date: 05.08.2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 04.09.2022

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi - Türkiye-Türkiye Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, arslanrabia0211@gmail.com

 ORCID: 0000-0003-3233-8228

² Doç. Dr. - Türkiye-Türkiye Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, nihal.tunca@dpu.edu.tr

 ORCID: 0000 0002-8512-7478

³ Prof. Dr. - Türkiye-Türkiye Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, senar.alkin@dpu.edu.tr

 ORCID: 0000-0001-6644-8682

Giriş

Dünyada yaşanan değişimlere ayak uydurabilen, karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilen ve duygularını kontrol edebilen bireyler yetiştirmek eğitim sisteminin bir görevidir. Eğitim sisteminin önemli paydaşlarından olan öğretmenler, ülkelerin kalkınmasında, nitelikli insan gücü yetiştirmede, toplumdaki huzuru ve sosyal barışı sağlamada, bireylerin sosyalleşmesinin yanında toplumsal yaşama hazırlanmasında, bir toplumun sahip olduğu kültür ve değerlerin sonraki nesillere aktarılmasında önemli role sahiptir. Bu rolü yerine getiren öğretmenler, eğitim sisteminin kendilerine yüklediği görevin sorumluluğunu da üstlenirler. Öğretmenlerin bu sorumluluğun üstesinden gelebilmesi için nitelikli bir eğitim almış olmaları ve mesleğe ilişkin olumlu tutumlar geliştirmiş olmaları beklenir.

Öğretmenlik mesleği, bilgi, beceri, ilgi, tutum, değer gibi bilişsel ve duyuşsal alan yeterlilikleri gerektiren bir meslektir (Önen, 2012, s. 312). 21. yüzyılda öğretmenden, öğrenmeyi kolaylaştırma, süreci değerlendirme, sınıfı katılımcı ve demokratik bir yaklaşımla yönetme, öğrencilerine ve topluma rol model olma gibi rollerin yüklenmesine bağlı olarak (Balci, 1991, s. 122) eğitim fakültelerinde yetiştirilen öğretmen adaylarının bilişsel alanda sahip olmaları beklenen bilgi ve beceriler yanında mesleğe ilişkin duyuşsal özellikler de geliştirmeleri beklenmektedir (Doğan ve Çoban, 2009, s. 158). İlgi, kaygı, tutum gibi duyuşsal özellikler nitelikli eğitim almayı ve nitelikli eğitim sağlayabilmeyi doğrudan etkilediği gibi (Mergen vd., 2014) öğretmenlerin karşılaştıkları durumlarda verdikleri tepkilerin belirleyicisi olması (Önen, 2012, s. 314) açısından da öğretmenlik mesleği için oldukça önemlidir.

Öğretmenlik mesleği için önemli duyuşsal özelliklerden biri olan kaygı; öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının baş etmesi gereken duygu durumlarından biridir. Kaygı kavramı, Freud ile birlikte psikoloji literatürüne girmiş ve egonun bir işlevi olarak tanımlanmıştır (Manav, 2011). “Üzüntü, endişe duyulan düşünce ve tasa” (Türk Dil Kurumu, 2022) olarak tanımlanan kavram, günlük yaşamda bireylerin deneyimledikleri, sıkça karşılaşılan bir duygu durumudur. Turner (1988) tarafından belirli olmayan bir dengesizlik hissi olarak da tanımlanan kaygıyı (Gerçek, 2018, s. 299) ortaya çıkaran durumlar, her insanda farklılaşabilir ve her insan farklı düzeyde kaygılanabilir. Fuller (1969, s. 211), öğretmen adaylarının görevlerine ilişkin kaygılarını ben merkezli, görev merkezli ve öğrenci merkezli kaygılar olmak üzere üç başlık altında incelemektedir. Fuller’e göre ben merkezli kaygıların odağında birey vardır. Ben merkezli kaygılara sahip öğretmen adayları, mesleğini başarı ile devam ettirip ettiremeyeceği endişesine kapılması nedeniyle stres altında kalmaktadır. Görev merkezli kaygıların odağında ise öğretmen adayının öğreticiliği vardır. Bu tür kaygıları olan öğretmen adayları, öğrenme sürecini yönetme konusunda oldukça kaygılanmaktadır. Öğrenci merkezli kaygıların odağında ise öğrenciler bulunur. Öğretmen adaylarının öğretim süreci ile ilgili düşünceleri ve tasarımları öğrenci merkezlidir. Öğretmen adayları öğrencilerin zihinsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarını karşılama durumlarını merak etmeye ve bunları araştırmaya başlarlar. Bu araştırmada kullanılan ölçme aracının boyutlarına bağlı olarak dikkate alınan mesleki kaygılar ise Ekonomik/Sosyal Merkezli (EMK), Kişisel Gelişim Merkezli (KMK), Uyum Merkezli (UMK), Görev Merkezli (GMK), Okul Yönetimi Merkezli (OMK), Atanma Merkezli (AMK), Meslektaş ve Veli Merkezli (MMK), Öğrenci / İletişim Merkezli (ÖMK) olmak üzere sekiz başlıkta (Cabı ve Yalçınalp, 2013, s. 91) incelenmektedir.

Kaygı artışı, gelecek için karar verememe, hangi davranışta bulunacağını bilememe ile sonuçlanır. Yüksek düzeydeki kaygı, insanlarda geleceğe ilişkin olumsuz bir durumun çıkmasını bekleme gibi bazı korkular yaratır (Tümerdem, 2007, s. 34). Alışılmadık ve korkutucu bir durumla, bir nesne ya da kişiyle karşılaşmak, karar vermekte güçlük çekmek, iç ve dış çatışmalar yaşamak kaygıya neden olabilir. Her meslekte olduğu gibi öğretmenlik mesleğinde de birçok durum kaygıya neden olabilir. Örneğin, Sünbül (2001, s. 229), öğretmen adaylarının en çok öğrenme sürecini nasıl gerçekleştirecekleri konusunda kaygılı olduklarını belirtmektedir. Ülke koşullarında mesleğe başlayabilme koşulları, bu süreçte yaşanan maddi ve manevi sorunlar, mesleğe başlandığında karşılaşılan sorunlar da kaygı durumunu etkilemektedir. Ayrıca lisans programlarından mezun olduktan sonra uygulanan Kamu Personeli Seçme Sınavı ve ardından 2016 yılından itibaren uygulanmakta olan mülakat da öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini artıran önemli etmenlerden biri olarak görülmektedir. Kaygı durumunu etkileyen önemli nedenlerden biri de covid19 pandemi dönemidir. Teknolojik, sosyal ve ekonomik açıdan yaşam koşullarının ve alışkanlıklarının değişmesi, her bireyde olduğu gibi öğretmen adaylarının da geleceğe ilişkin kaygı duymalarına neden olmuştur (Atkins ve Danley, 2020, s. 34). Geleceğin bireylerini yetiştirerek topluma yön verme rolü olan öğretmen adaylarının kaygının neden olduğu davranış ya da duygu durumları ile gelecek nesilleri etkilemesini önlemek için öğretmen yetiştiren kurumlara geri bildirim sağlaması açısından öğretmen adaylarının yaşadıkları kaygı durumlarının belirlenmesine gereksinim vardır.

Kayı, içinde bulunulan zaman, koşul ve bağlamdan etkilenen bir duygu durumudur. Alanyazında her ne kadar farklı zaman dilimlerinde öğretmen adaylarının kaygılarının belirlenmesine dönük gerçekleştirilen çalışmalara rastlansa da (Bozdam, 2008; Cabı ve Yalçınalp, 2013; Çubukçu ve Dönmez, 2011; Dadandı, Kalyon ve Yazıcı, 2016; Deniz ve Bilgici, 2016; Deniz ve Tıcan, 2017; Doğan ve Çoban, 2009; Güngör ve Gül, 2019; Köklükaya ve Güven Yıldırım, 2016; Kurtuldu ve Ayaydın, 2010; Öztürk, Şahin, Demir ve Arcagök, 2019; Serin, Güneş ve Değirmenci, 2015; Taşğın, 2006; Türkdöğan, 2014) teknoloji ve bilimdeki gelişmeler, ülkede değişen koşullar, Covid 19 pandemisi gibi dünyayı ve ülkeyi etkileyen ve hazırlıksız yakalanan durumlar, öğretmen eğitiminde ve istihdamında yaşanan gelişmeler, öğretmen adaylarının yaşayabilecekleri kaygı durum ve düzeylerini farklılaştırmaktadır. Bu bağlamda araştırmada bugünün koşullarında öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin belirlenmesi ve kaygı durumlarının “cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim gördükleri bölüm, akademik başarı ortalaması, anne ve baba eğitim düzeyi” değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşp farklılaşmadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarının, öğretmen adaylarının kaygı durumlarının en aza indirilmesinde, öğretim hizmetinin niteliğini belirleyen değişkenlerden biri olan kaygı konusunda öğretmen yetiştiren kurumların farkındalıklarının artırılmasında ve kaygının azaltılması için önleyici çalışmaların yapılmasında katkı sağlaması umulmaktadır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerini bazı değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışma tarama modelinde tasarlanmıştır.

Çalışma Evreni

Araştırmada, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde Türkçe Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Okul Öncesi Öğretmenliği, Sınıf Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim gören gönüllü olan toplam 790 öğrenciye ulaşılmıştır. Araştırma evreninin tamamına ulaşılmış, örneklem alma yoluna gidilmemiştir. Araştırmaya katılan 790 öğretmen adayının özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1. Öğretmen Adayına İlişkin Kişisel Bilgiler

Değişken	Düzye	N	%	Değişken	Düzye	N	%
Cinsiyet	Erkek	182	23,0	Günlük ders çalışma süresi	Hiç	90	11,4
	Kadın	608	77,0		1 Saat	301	38,1
Sınıf	1. Sınıf	156	19,7		2 Saat	240	30,4
	2. Sınıf	220	27,8		3 Saat ve üzeri	159	20,1
	3. Sınıf	234	29,6	0-5000 TL	324	41,0	
	4. Sınıf	180	22,8	5.000TL-10.000TL	369	46,7	
Bölüm	Fen Bilgisi Ö.	87	11,0	10.000 TL üstü	97	12,3	
	İlk. Mat. Ö.	110	13,9	YL/Doktora	5	,6	
	Okul Öncesi Ö.	126	15,9	Lisans	55	7,0	
	Sınıf Ö.	186	23,5	Önlisans	19	2,4	
	Sosyal Bilg. Ö.	142	18,0	Lise	152	19,2	
	Türkçe Ö.	139	17,6	Ortaokul	191	24,2	
Mezun olunan lise	Genel Lise	49	6,2	İlkokul	368	46,6	
	Meslek Lisesi	101	12,8	YL/Doktora	10	1,3	
	Fen Lisesi	24	3,0	Lisans	112	14,2	
	Öğretmen L.	30	3,8	Ön lisans	43	5,4	
Akademik başarı ortalaması	Anadolu L.	501	63,4	Lise	215	27,2	
	Diğer	85	10,8	Ortaokul	178	22,5	
	1.00-1.99	25	3,2	İlkokul	232	29,4	
	2.00-2.99	261	33,0	Toplam		790	100
	3.00-4.00	504	63,8				

Tablo 1’de görüldüğü gibi, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının ¼’ü erkek, ¾’ü kadındır. 2. ve 3. sınıftaki öğretmen adayları 1. ve 2. sınıftaki öğretmen adaylarına göre sayıca daha fazladır. Bölümler açısından en fazla katılımcıyı Sınıf öğretimliğine kayıtlı olan öğrenciler, en az katılımcıyı ise Fen Bilgisi

Öğretmenliğine kayıtlı öğrenciler oluşturmaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu Anadolu lisesi mezunuyken, çok az bir kısmı Fen Lisesi mezunudur. Katılımcıların büyük bir çoğunluğunun ortalamaları 3.00-4.00 arasındadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu günlük 1 ya da 2 saat ders çalışmakla birlikte hiç ders çalışmayanların oranı 1/8'dir. Aileleri 0-5000 TL ve 5.000TL-10.000TL arasında aylık gelire sahip olan katılımcılar yaklaşık eşit dağılıma sahipken, 10.000 TL üstü gelire sahip olanların oranı 1/8'dir. Katılımcıların hem anne hem baba eğitim durumları incelendiğinde ise en fazla oran ilköğretim kategorisinde olup, en az oran lisansüstü kategorisindedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak Cabı ve Yalçınalp (2013) tarafından geliştirilen 'Öğretmen Adaylarına Yönelik Mesleki Kaygı Ölçeği (MKÖ)' kullanılmıştır. Ölçek toplam 45 maddeden ve "Görev, Ekonomik/Sosyal, Öğrenci/İletişim, Meslektaş ve Veli, Kişisel Gelişim, Atanma, Uyum ve Okul Yönetimi Merkezli Kaygı" olmak üzere sekiz faktörden oluşmaktadır. Faktörler, toplam varyansın %65,72'sini açıklamaktadır. Beşli derecelendirmeye [Çok Kaygılanmıyorum (1), Kaygılanmıyorum (5)] sahip Likert tipindeki ölçekte yer alan maddelerin madde-toplam korelasyonları .23 ile .73 arasındadır. Ölçeğin toplamının güvenilirlik katsayısı .95, faktörlere ait Cronbach Alfa katsayıları ise .67 ile .94 arasındadır. Bu araştırmada ulaşılan katılımcılardan elde edilen verilere göre ise ölçeğin toplamının güvenilirlik katsayısı .95, faktörlere ait Cronbach Alfa katsayıları ise .67 ile .86 arasındadır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın verileri SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın ilk alt amacı için öğretmen adaylarının ölçeğe verdikleri yanıtların betimsel istatistikleri hesaplanmıştır. Karşılaştırma analizleri için ise öncelikle katılımcıların ölçeğe verdikleri yanıtların her bir değişkene ilişkin normallik sayıltısı kontrol edilmiştir. Bu incelemelere göre; araştırmada "cinsiyet" değişkenine ilişkin karşılaştırmalarda, bağımsız örneklem için t testi; "sınıf düzeyi ve bölüm" değişkenlerine ilişkin karşılaştırmalarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve "akademik başarı, anne ve baba eğitim durumu" değişkenlerine ilişkin karşılaştırmalarda Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır. Farkın çıkması halinde, farkın kaynağının belirlenmesi amacıyla ANOVA'nın kullanıldığı karşılaştırmalarda Tukey HSD Testi, Kruskal Wallis H Testinin kullanıldığı karşılaştırmalarda ise Mann Whitney U Testi kullanılmıştır.

Bulgular

Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Toplam puan ve alt boyutlar bazında öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerine ilişkin betimsel istatistikleri Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2. Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Ölçek	Boyutlar	N	K	min	max	\bar{X}	S	\bar{X}/K
Mesleki Kaygı	GMK	790	14	14	70	37.18	10.48	2.66
	EMK	790	7	7	35	19.65	5.98	2.81
	ÖMK	790	6	6	30	13.47	5.28	2.24
	MMK	790	5	5	25	11.37	4.66	2.27
	KMK	790	4	4	20	11.18	4.23	2.80
	AMK	790	3	3	15	6.99	3.04	2.33
	UMK	790	3	3	15	8.30	3.15	2.77
	OMK	790	3	3	15	7.71	3.33	2.57
	Mesleki Kaygı Toplam	790	45	45	220	115.85	31.94	2.57

Tablo 2'de görüldüğü gibi, 790 öğretmen adayından oluşan grubun, ölçeğin toplamına ilişkin ortalama puanının $\bar{x}=2,57$ olduğu, alt boyutlara ilişkin ortalama puanlarda ise en yüksek kaygılı oldukları boyutun $\bar{x}=2,81$ ile "ekonomik/sosyal merkezli kaygı", en düşük kaygılı oldukları boyutun $\bar{x}=2,24$ ile "öğrenci/iletişim merkezli kaygı" olduğu dikkat çekmektedir. Tablo 3'te katılımcıların "cinsiyete" göre mesleki kaygı düzeylerinin karşılaştırılmasıyla ilgili t testi sonuçları yer almaktadır.

Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Tablo 3'te katılımcıların "cinsiyete" göre mesleki kaygı düzeylerinin karşılaştırılmasıyla ilgili t testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3. Öğretmen Adaylarının MKÖ Toplam Puanları ve Alt Boyutları Puanlarının Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

Boyutlar	Cinsiyet	n	\bar{x}	S	sd	t	P
GMK	Erkek	182	36.13	9.51578	788	1.54	.12
	Kadın	608	37.49	10.73405			
EMK	Erkek	182	17.78	5.89716	788	4.86	.00
	Kadın	608	20.21	5.89213			
ÖMK	Erkek	182	12.81	5.45438	788	1.92	.05
	Kadın	608	13.66	5.21997			
MMK	Erkek	182	9.75	4.34713	788	5.44	.00
	Kadın	608	11.86	4.64768			
KMK.	Erkek	182	9.70	4.01667	788	5.47	.00
	Kadın	608	11.63	4.20087			
AMK	Erkek	182	5.98	2.64914	788	5.16	.00
	Kadın	608	7.29	3.08744			
UMK	Erkek	182	7.69	3.05409	788	3.02	.00
	Kadın	608	8.49	3.15690			
OMK.	Erkek	182	6.74	3.15732	788	4.54	.00
	Kadın	608	8.00	3.33382			
Mesleki Kaygı Toplam	Erkek	182	106.59	28.88880	788	4.52	.00
	Kadın	608	118.63	32.30923			

Tablo 3'te yer alan t testi sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının GMK boyutu [$t(788) = 1.54; p > 0.05$] dışında diğer tüm alt boyutlarda "EMK [$t(788) = 4.86; p < 0.05$]", "ÖMK [$t(788) = 1.92; p < 0.05$]", "MMK [$t(788) = 5.44; p < 0.05$]", "KMK [$t(788) = 5.47; p < 0.05$]", "AMK [$t(788) = 5.16; p < 0.05$]", "UMK [$t(788) = 3.02; p < 0.05$]", "OMK [$t(788) = 4.54; p < 0.05$]" ve toplam puanda "[$t(788) = 4.52; p < 0.05$]", cinsiyete göre anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir. Farkın anlamlı olduğu bütün alt boyutlarda ve toplam puanda, gruplara ait ortalamalar dikkate alındığında, kadınların ortalamalarının erkeklerden yüksek olduğu, kadınların mesleki kaygılarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının Sınıf Düzeyine Göre Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının, sınıf düzeyine göre mesleki kaygı düzeyleri toplam puanda "[$F(3) = 2.18; p > 0.05$]" ve şu alt boyutlarda anlamlı olarak farklılaşmamaktadır: "GMK [$F(3) = 1.41; p > 0.05$]", "EMK [$F(3) = 1.05; p > 0.05$]", "MMK [$F(3) = 1.40; p > 0.05$]", "KMK [$F(3) = 1.90; p > 0.05$]", "UMK [$F(3) = 1.77; p > 0.05$]", "OMK [$F(3) = .98; p > 0.05$]" Analizler sonucunda, öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre mesleki kaygı düzeylerinin anlamlı olarak farklılaştığı alt boyutlar ise ÖMK [$F(3) = 3.49; p < 0.05$] ve AMK [$F(3) = 4.93; p < 0.05$] boyutlarıdır (Tablo 4). Farkın kaynağını belirlemek üzere uygulanan Scheffe Testi sonuçları incelendiğinde, ÖMK boyutunda 1. ve 3. sınıflar arasındaki farkın anlamlı olduğu; 3. sınıfların kaygı düzeyinin ($\bar{x} = 14.20$) 1. sınıflardan ($\bar{x} = 12.46$) yüksek olduğu belirlenmiştir. AMK boyutunda ise 4. sınıflar ile 2. ve 3. sınıflar arasındaki farkın anlamlı olduğu; 2. ($\bar{x} = 7.30$) ve 3. ($\bar{x} = 7.34$) sınıfların atanma kaygılarının 4. sınıflardan ($\bar{x} = 6.36$) yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Anlamlı Olarak Farklılaştığı Alt Boyutlar

MKÖ - alt boyutlar	Sınıf düzeyi	n	\bar{X}	S	sd	F	p
ÖMK	1. Sınıf	156	12.46	.41	3	3.49	.02
	2. Sınıf	220	13.52	.35			1-3
	3. Sınıf	234	14.20	.35			
	4. Sınıf	180	13.31	.40			
AMK	1. Sınıf	156	6.71	.24	3	4.93	.00
	2. Sınıf	220	7.30	.20			2-4
	3. Sınıf	234	7.34	.21			3-4
	4. Sınıf	180	6.36	.22			

Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının Bölüme Göre Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının, bölümlerine göre mesleki kaygı düzeyleri şu alt boyutlarda anlamlı olarak farklılaşmamaktadır: “EMK [F(3)=1.92; p>.05]”, “ÖMK [F(3)=2.01; p>.05]”, “MMK [F(3)=.54; p>.05]”, “KMK [F(3)=1.06; p>.05]”, “AMK [F(3)=1.49; p>.05]”, “UMK [F(3)=2.03; p>.05]”, “OMK [F(3)=1.18; p>.05]”. Anlamlı fark çıkmasa da sözü edilen bütün alt boyutlarda en yüksek kaygı düzeyine sahip bölüm ilköğretim matematik öğretmenliği en düşük kaygı düzeyine sahip bölüm fen bilgisi öğretmenliğidir. Öğretmen adaylarının sınıf düzeyine göre mesleki kaygı düzeyleri GMK [F(3)= 6.01; p<.05] alt boyutunda ve toplam puanda [F(3)= 2.66; p<.05] ise anlamlı olarak farklılaşmaktadır (Tablo 5). Scheffe Testi sonuçları incelendiğinde, GMK boyutunda fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin puanları ile Türkçe Öğretmenliği, Okul Öncesi, İlköğretim Matematik ve Sınıf öğrencilerinin puanları arasındaki farkın anlamlı olduğu; fen bilgisi öğretmenliğinde eğitim alan öğrencilerin kaygılarının diğerlerinden düşük olduğu belirlenmiştir. Toplam puanda ise fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin puanları ile İlköğretim Matematik öğrencilerinin puanları arasındaki farkın, yine fen bilgisi öğretmenliği öğrencilerinin lehine, anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Tablo 5. Bölüm Değişkenine Göre Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Anlamlı Olarak Farklılaştığı Alt Boyutlar

MKÖ ve Alt Boyutlar	Bölüm	n	\bar{X}	S	sd	F	p
GMK	Fen Bilgisi Ö.	87	31.93	8.65	5	6.01	.00
	İlk. Mat. Ö.	110	39.00	9.19			
	Okul Öncesi Ö.	126	37.69	10.54			
	Sınıf Ö.	186	37.76	10.47			
	Sosyal B. Ö.	142	36.37	10.09			
	Türkçe Ö.	139	38.60	11.80			
Mesleki Kaygı Toplam puan	Fen Bilgisi Ö.	87	106.26	25.84	5	2.66	.02
	İlk. Mat. Ö.	110	122.59	26.81			
	Okul Öncesi Ö.	126	116.14	29.92			
	Sınıf Ö.	186	117.12	33.66			
	Sosyal B. Ö.	142	115.00	33.59			
	Türkçe Ö.	139	115.44	35.62			

Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının Akademik Başarıya Göre Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının, akademik başarıya göre göre mesleki kaygı düzeyleri toplam puanda [c2(2)=1.90; p>.05] ve şu alt boyutlarda anlamlı olarak farklılaşmamaktadır: GMK [c2(2)= .67; p>.05], EMK [c2(2)=.70; p>.05], ÖMK [c2(2)=3.49; p>.05], MMK [c2(2)= 2.07; p>.05], AMK [c2(2)=4.01; p>.05], UMK [c2(2)= 1.19; p>.05], OMK [c2(2)=3.54; p>.05]. Anlamlı fark çıkmasa da sözü edilen hemen bütün alt boyutlarda en yüksek kaygı düzeyine sahip öğrenciler, ortalaması en yüksek olan öğrencilerdir. Öğretmen adaylarının KMK alt boyutundan aldıkları puanlar ise akademik başarıya göre anlamlı olarak farklılaşmaktadır (Tablo 6). Farkın kaynağını belirlemek için Mann Whitney U Testi ile ikili karşılaştırmalar yapıldığında; 2.00-2.99 ile 3.00-4.00 aralığında ortalamaya sahip öğrenciler arasında, 2.00-2.99 ortalama sahip öğrenciler lehine, anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur (U=58330, p<.05).

Tablo 6. Akademik Başarı Değişkenine Göre Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Anlamlı Olarak Farklılaştığı Alt Boyut

Boyut	Akademik Başarı	n	Sıra Ort.	sd	z	p	Anlamlı Fark (U testi)
KMK	1.00-1.99	25	351.90	2	7.53	.02	2-3
	2.00-2.99	261	367.59				
	3.00-4.00	504	412.12				

Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının Anne Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının, anne eğitim durumuna göre mesleki kaygı düzeyleri toplam puanda ve alt boyutlarda anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. GMK [c2(3)=3.19; p>.05], EMK [c2(3)=9.2; p>.05], ÖMK [c2(3)=1.27; p>.05], MMK [c2(3)=.89; p>.05], KMK [c2(3)=4.63; p>.05], AMK [c2(3)=7.08; p>.05], UMK [c2(3)=.59; p>.05], OMK [c2(3)=.05; p>.05], MKÖ Toplam [c2(3)=3.54; p>.05].

Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Puanlarının Baba Eğitim Durumuna Göre Karşılaştırılması

Öğretmen adaylarının, baba eğitim durumuna göre mesleki kaygı düzeyleri toplam puanda ve alt boyutlarda anlamlı olarak farklılaşmamaktadır. GMK [c2(5)=1.42; p>.05], EMK [c2(5)=.91; p>.05], ÖMK [c2(5)=.78; p>.05], MMK [c2(5)=3.09; p>.05], KMK [c2(5)=1.97; p>.05], AMK [c2(5)=.38; p>.05], UMK [c2(5)=3.20; p>.05], OMK [c2(5)=3.18; p>.05], MKÖ Toplam [c2(5)=.51; p>.05].

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmanın amacı, öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin belirlenmesi ve mesleki kaygılarının cinsiyet, sınıf düzeyi, öğrenim gördükleri bölüm, akademik başarı ortalaması, anne eğitim ve baba eğitim düzeyi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir. Araştırmada öğretmen adaylarının, ölçeğin boyutlarına göre farklılık göstermekle birlikte, orta düzeyde ya da orta düzeyin üstünde kaygılı oldukları belirlenmiştir. Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerine ilişkin yapılan çalışmaların sonuçları incelendiğinde, bu araştırmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir (Bozdam, 2008, s. 28; Bozdam ve Taşgın, 2011, s. 51; Serin, Güneş ve Değirmenci, 2015, s. 33). Araştırmada öğretmen adaylarının en çok kaygı duydukları boyutun “Ekonomik/Sosyal Merkezli” kaygı olduğu belirlenmiştir. Alanyazında öğretmenlik mesleğinin tercih edilme nedenleri, topluma, ülkeye hizmet etme, yararlı olma, öğretmenlik mesleğine ilgi duyma, yetenekli olduğunu düşünme ve çocukları sevmek, atanma kolaylığı, iş garantisi, tatil ve izin kolaylığı olarak açıklanmaktadır (Bastick, 2000, s. 343; Boz ve Boz, 2008, s. 138; Goldhaber, Krieg, Theobald ve Liddle, 2022, s. 256; Saban, 2003, s. 198). Bastick (2000, s. 348), gelişmekte olan ülkelerde mesleğin tercih edilme nedenlerinin daha çok iş garantisi, sosyal güvence, atanma koşulları olduğunu belirtmektedir. Türkiye’de de yaşanan ekonomik sorunlar nedeniyle bir işe yerleşme konusunda karşılaşılan güçlükler, bireylerin iş garantili gördükleri öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olmuş ve bu da eğitim fakültelerinde yığılmalara neden olmuştur (Yazıcı, 2009, s. 45). Eğitim fakültelerinin öğrenci sayısının artmasına bağlı olarak mezun sayısının artması ve geçmiş yıllara oranla öğretmen atamalarında açılan kontenjan sayılarının düşürülmesi, öğretmen adaylarının, ekonomik açıdan mesleğe ilişkin kaygılarını yükseltmiş olabilir.

Öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının cinsiyete göre karşılaştırılması sonucunda, GMK boyutu dışındaki diğer bütün alt boyutlarda ve toplam puanda cinsiyete göre anlamlı farklılaşmanın olduğu; kadın öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının erkeklere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre öğretmen adaylarının kaygı düzeylerini inceleyen alanyazındaki çalışmalar incelendiğinde, kadın öğretmen adaylarının erkeklere göre daha kaygılı olduğu sonucuna ulaşan araştırmalara rastlanmıştır (Akgün, Gönen ve Aydın, 2007, s. 298; Bozdam 2008, s. 28; Dilmaç, 2010, s.64; Saban, Korkmaz ve Akbaşlı, 2005, s. 207; Taşgın 2006, s. 685; Türkdöğen, 2014, s. 93). Alanyazında, kadınların erkeklere göre mesleki kaygının yanında genel kaygı düzeylerinin daha yüksek bulduğuna ilişkin sonuçlar da araştırma bulgularını destekler niteliktedir (Bal, 2010, s. 71; Sekmenli, 2000, s. 132).

Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları, sınıf düzeyine göre, yalnızca “Öğrenci / İletişim Merkezli Kaygı” boyutunda 1. ve 3. sınıflar arasında anlamlı farklılaşma vardır. 3. Sınıfların öğrenci-iletişim merkezli kaygıları daha yüksektir. 3. sınıf öğrencilerinin üniversiteye girişleri 2019-2020 eğitim öğretim yılında gerçekleşmiştir. 2020 yılının mart ayında gerçekleşen pandemi dönemi nedeniyle üniversitelerde uzaktan eğitime geçilmesi ve öğrencilerin eğitim öğretim hizmetini iki yıl boyunca evlerinden almaları, 3. sınıf öğrencilerinin kendilerini yetersiz hissetmelerine ve daha kaygılı olmalarına neden olmuş olabilir. “Atanma Merkezli Kaygı” boyutunda ise 2. ve 3. ile 4. sınıflar arasında anlamlı farklılık vardır. 2. ve 3. sınıflar atanma konusunda daha kaygılıdır. Özellikle son yıllarda öğretmen atamalarındaki kontenjanların düşmesi, 2. ve 3. sınıf öğrencilerini atama konusunda daha kaygılandırmış olabilir.

Araştırmanın diğer bir önemli sonucu, öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının bölüme göre, “görev merkezli kaygı boyutunda ve toplam mesleki kaygılarında” farklılaşmasıdır. Anlamlı fark çıksın ya da çıkmasın fakülteadaki bölümler arasında sözü edilen bütün alt boyutlarda ve toplam puanda en yüksek kaygı düzeyine sahip bölüm ilköğretim matematik öğretmenliği iken en düşük kaygı düzeyine sahip bölüm fen bilgisi öğretmenliğidir. Bölümler arasındaki kaygı düzeylerinin farklı olmasının başlıca nedenlerinin sosyal etkinliklerden, öğretim programlarından, dersleri yürüten öğretim üyelerinin öğrencilere yaklaşımından, fakülte/bölüm kültürlerinden, özel ya da devlette iş bulabilme olanaklarından kaynaklandığı düşünülmektedir. Eskiçi’nin (2016, s. 377) ve Türkdöğen’in (2014, s. 92) öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerini belirlemeyi amaçladığı çalışmalarında Fen bilgisi öğretmen adaylarının diğer bölümlere oranla daha düşük kaygı düzeylerine sahip olmalarına ilişkin elde ettikleri bulgu, araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Öğretmen adaylarının, akademik başarıya göre mesleki kaygıları, yalnızca Kişisel Gelişim Merkezli Kaygı boyutunda anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Anlamlı fark çıksın ya da çıkmasın, alt boyutlarda ve toplam puanda, genel olarak akademik başarısı yüksek öğrencilerin kaygıları daha yüksektir. Başarının, zihinsel ve duyuşsal süreçleri ve aktiviteleri arttırdığı (DeShon ve Gillespie, 2005, 1097) dikkate alındığında başarılı olan öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin yüksek olması beklendik bir durumdur. Bireylerin sağlamış oldukları akademik başarı, çevrelerinin ve kendilerinin beklentilerini arttırmış ve bu beklentiyi karşılayamama korkusu da öğretmen adaylarında kaygı düzeyini arttırmış olabilir. İlgili konuda alanyazında yapılan çalışmalar incelendiğinde akademik başarının kaygıyı artırdığı çalışmalara da (Türkdoğan, 2014, s. 93) azalttığı çalışmalara da (Akgün vd., 2007, s. 298; Çakmak ve Hevedanlı, 2004, s. 11) rastlanmaktadır.

Araştırmanın önemli bir sonucu da öğretmen adaylarının mesleki kaygı puanlarının anne ve baba eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmamasıdır. Farkın çıkmamasının olası bir nedeni, her anne ve babanın kişilik özelliklerinin farklı olmasından kaynaklanıyor olabilir. Çok iyi eğitim almış bir baba ya da anne kişilik olarak çok kaygılı olabilir ve yaşadığı bu kaygıyı çocuğuna aktarabilir. Devenci vd. (2012), Doğan ve Çoban (2009, s. 167) ve Türkdoğan (2014, s. 94) da ilgili konuda yaptıkları çalışmalarında öğrencilerin kaygı düzeylerinin anne baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar çerçevesinde, öğretmen adaylarının dünyada ve ülkede ortaya çıkan ekonomik kriz, pandemi vb. değişkenlere, öğretmen yetiştirme ve istihdamında izlenen değişikliklere göre kaygı durumlarının nasıl ve ne yönde değişim gösterdiğinin belirlenmesini amaçlayan nitel araştırmaların gerçekleştirilmesi önerilebilir. Gelecek çalışmalarda, öğretmen adaylarının orta düzeyde ya da üstünde yaşadıkları kaygı durumunun nedenleri, nitel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmalarla derinlemesine incelenebilir. Öğretmen adaylarının yaşadıkları kaygının fakültelerindeki, bölümlerindeki kültürle, öğretim üyesi ve arkadaş çevreleriyle kurdukları etkileşimle ilişkili olduğu dikkate alındığında, farklı eğitim fakültelerinde eğitim gören öğretmen adaylarının kaygı durumlarının incelendiği çalışmaların gerçekleştirilmesi ve sonuçlarının karşılaştırılması Türkiye’de öğretmen adaylarının kaygı durumlarına ve kaygı duydukları alanlara ilişkin daha genel bir tablo ortaya koyacaktır. Ayrıca bu araştırmada kullanılan ya da kullanılmayan farklı değişkenlerle gerçekleştirilecek yeni çalışmalar, öğretmen adaylarının kaygı durumlarında anlamlı farklılığa neden olabilecek değişkenlere ilişkin daha genellenebilir bulgulara ulaşılmasını sağlayacaktır. Araştırmada öğretmen adaylarının en çok kaygılı oldukları boyutun Ekonomik/Sosyal Merkezli kaygı olması, öğretmen yetiştirmede her biri sistem sorunu olarak değerlendirilebilecek atama, kontenjan, gelir düzeyi gibi sorunların çözülmesi/iyileştirilmesi gerektiğine işaret etmektedir. Araştırmada sınıf düzeyi bağlamında en kaygılı grubun, eğitim-öğretim hizmetinin çoğunu uzaktan eğitimle alan öğretmen adaylarından oluştuğu yönünde ortaya konan fark, adayların öğretmen olduklarında alacakları hizmet içi eğitimlerde gündeme getirilebilir. Bölümler açısından ortaya konan fark, bölümlerin kendi içinde öğretmen adaylarının kaygılarını nasıl ve ne yönde etkilediğini belirlemeye dönük nitel araştırmaların yapılabileceğine işaret etmektedir. Araştırmada öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının anne-baba eğitim durumu açısından anlamlı olarak farklılaşmaması, bundan sonraki çalışmalarda ilgili değişkenin katılımcılara farklı açılardan da sorulabileceğini düşündürmektedir. Örneğin katılımcının anne babasının ebeveynlik tipini ya da kişilik özelliğini nasıl açıkladığı üzerinden yöneltilecek bir kişisel bilgi sorusu, daha işlevsel olabilir.

Etik Beyan

“Öğretmen Adaylarının Mesleki Kaygı Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” başlıklı çalışmanın yazım sürecinde bilimsel kurallara, etik ve alıntı kurallarına uyulmuş; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifat yapılmamış ve bu çalışma herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiştir. Ayrıca araştırmanın etik onayı Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Rektörlüğü Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu’nun 02.06.2022 tarih ve 2022/06 sayılı kararıyla alınmıştır.

Kaynakça

- Akgün, A., Gönen, S. ve Aydın, M (2007). İlköğretim fen ve matematik öğretmenliği öğrencilerinin kaygı düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 283-299.
- Atmaca, H. (2013). Almanca, Fransızca ve İngilizce öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Electronic Turkish Studies*, 8(10), 67-76.
- Ayaydın, A., ve Kurtuldu, M. K. (2010). Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü öğrencilerinin bilimsel araştırma yöntemleri dersine ilişkin tutumları. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 1-8.

- Atkins, C. ve Danley, A. (2020). Supporting teacher candidates during COVID-19. *Educational Renaissance*, 9, 31-40. doi:10.33499/edren.v9i1.153
- Bal, U. (2010) *Anksiyete bozukluklarında cinsiyete göre semptom farklılıkları* (Yüksek Lisans Tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Balcı, E. (1991). Öğretmenlerin sosyal statüsü ve ödüllendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6), 121-128.
- Bastick, T. (2000). Why teacher trainees choose the teaching profession: comparing trainees in metropolitan and developing countries. *International Review of Education*, 46(3), 343-349.
- Bilgici, B. G. ve Deniz, Ü. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki kaygılarının bazı demografik özelliklere göre incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 5(1), 53-70.
- Boz, Y. ve Boz, N. (2008) Kimya ve Matematik öğretmen adaylarının öğretmen olma nedenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137-144.
- Bozdam, A. (2008). *Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Bozdam, A. ve Taşgın, Ö. (2011). Öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*, 13(1), 44-53.
- Cabı, E. ve Yalçınalp, S. (2013). Öğretmen adaylarına yönelik mesleki kaygı ölçeği (MKÖ): Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(44), 85-96.
- Çakmak, Ö. ve Hevedanlı, M. (2004, Temmuz). *Biyoloji öğretmen adaylarının kaygılarını etkileyen etmenler*. XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayında sunulan bildiri, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Çelikten, M., Şanal, M. ve Yeni, Y. (2005). Öğretmenlik mesleği ve özellikleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 207-237.
- Çubukçu, Z. ve Dönmez, A. (2011). The examination of the professional anxiety levels of teacher candidates. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 7(1), 3-25.
- Dadandı, İ., Kalyon, A. ve Yazıcı, H. (2016). Eğitim fakültesinde öğrenim gören ve pedagojik formasyon eğitimi alan öğretmen adaylarının öz-yeterlik inançları, kaygı düzeyleri ve öğretmenlik mesleğine karşı tutumları. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 253-269.
- Deniz, S. ve Tıcan, C. (2017). Öğretmen adaylarının öğretmen öz-yeterlik inançları ile mesleki kaygılarına yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(4), 1838-1859.
- DeShon, R. ve Gillespie, J. (2005). A motivated action theory account of goal orientation. *The Journal of Applied Psychology*, 90(6), 1096-1127.
- Deveci, S. E., Çalmaz, A. ve Yasemin, A. (2012). Doğu Anadolu'da yeni açılan bir üniversitenin öğrencilerinde kaygı düzeylerinin sağlık, sosyal ve demografik faktörler ile ilişkisi. *Dicle Tıp Dergisi*, 39(2), 189-196.
- Dilmaç, O. (2010). Görsel Sanatlar öğretmeni adaylarının kaygı düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 24, 49-65.
- Doğan, T. ve Çoban, A. E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 34(153), 157-168.
- Eskici, M. (2016). Öğretmen adaylarının atanamama kaygılarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. *Turkish Studies International Periodical for the Languages*, 11, 361-378. doi:10.7827/TurkishStudies.10035
- Fuller, F. F. (1969). Concerns of Teachers: A Developmental Conceptualization. *American Educational Research Journal*, 6(2), 207-226. doi: 10.3102/00028312006002207
- Gerçek, M. (2018). Mesleki kaygı ve kariyer uyumluluğu arasındaki ilişkiler: Öğretmen adayları açısından bir inceleme. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20(2), 297-312. doi: 312, 27.12.2018
- Goldhaber, D., Krieg, J., Theobald, R. ve Liddle, S. (2022). Lost to the system? A descriptive exploration of teacher candidates' career paths. *Educational Researcher*, 51(4), 255-264 doi: 10.3102/0013189X221077042
- Güngör, C. ve Gül, İ. (2019). Öğretmen adaylarının öz yeterlik algıları ile mesleki kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (25), 774-811.
- Köklükaya, A. N. ve Yıldırım, E. G. (2016). Öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı ölçeğinin geliştirilmesi ve fen bilgisi öğretmen adaylarının kaygı düzeylerinin belirlenmesi. *Journal of International Social Research*, 9(43).
- Manav, F. (2011). Kaygı kavramı. *Toplum Bilimleri Dergisi*, 5(9), 201-211.
- Mergen, H., Arslan, H., Mergen, B. E. ve Arslan, E. (2014). Öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik tutum ve kaygıları. *Education Sciences*, 9(2), 162-177.
- Önen, A. S. (2012). Öğretmen adaylarının kişilik özellikleri ve duygusal zekâ düzeylerinin stresle başa çıkmalarına etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(42), 310-320.
- Özden, Y. (1999). Eğitimde dönüşüm eğitimde yeni değerler. Ankara: Pegem Yayınları.
- Öztürk, Y. A., Şahin, Ç., Demir, M. K. ve Arcagök, S. (2019). Temel eğitim bölümünde öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik kaygı düzeylerinin incelenmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 107-122.
- Saban, A. (2003). Sınıf öğretmeni adaylarının demografik özellikleri ve mesleki eğilimleri. *Eğitim Araştırmaları*, 10, 91-101. doi: 275, 01.03.2010
- Saban, A., Korkmaz, İ. ve Akbaşlı, S. (2005). Öğretmen adaylarının mesleki kaygıları. *Eurasian Journal of Educational Research*, 17, 198-208. doi: 89, 31.12.2019

- Sekmenli, T. (2000). *Lise 1. sınıf öğrencilerinin mesleki olgunluk düzeyleri ile sürekli kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). İnönü Üniversitesi, Malatya
- Serin, M. K., Güneş, A. M. ve Değirmenci, H. (2015). Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile mesleğe yönelik kaygı düzeyleri arasındaki ilişki. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 4(1) 21-34. doi: 10.30703/cije.321360
- Sünbül, A. M. (2001). Bir meslek olarak öğretmenlik. Özcan Demirel, ve Zeki Kaya (Eds.), *Öğretmenlik mesleğine giriş* (ss. 223-254). Ankara: Pegem.
- Taşgın, Ö. (2006). Beden eğitimi ve spor yüksekokulunda okuyan öğretmen adaylarının mesleki kaygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 679-686.
- Tümerdem, R. (2007). Dicle Üniversitesi Eğitim Fakültesi ve Fen-Edebiyat Fakültesi Kimya son sınıf öğrencilerinin kaygılarını etkileyen etmenler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(20), 32-45.
- Türk Dil Kurumu. (2022). Kaygı.
- Türkdoğan, S. C. (2014). *Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörlere göre mesleki kaygıları* (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Denizli.
- Yazıcı, H. (2009). Öğretmenlik mesleği, motivasyon kaynakları ve temel tutumlar: kuramsal bir bakış. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(1) 33-46.

EXTENDED ABSTRACT

Increased anxiety results in not being able to decide for the future, not knowing what behavior to take. High levels of anxiety create some fears in people, such as waiting for a negative situation in the future (Tümerdem, 2007; Aytar, & Erkan, 1986). Encountering an unusual and frightening situation, an object or a person, having difficulty in making decisions, and experiencing internal and external conflicts can cause anxiety. As in every profession, many situations can cause anxiety in the teaching profession. For example, Sünbül (2001) states that teacher candidates are mostly concerned about how they will realize the learning process. The conditions of starting the profession in the country conditions, the financial and moral problems experienced in this process, and the problems encountered when starting the profession also affect the state of anxiety. In addition, the Public Personnel Selection Examination applied after graduating from undergraduate programs and the interview that has been applied since 2016 are seen as one of the important factors that increase the anxiety levels of teacher candidates (Atmaca, 2013). One of the important reasons affecting the anxiety situation is the covid19 pandemic period. Technological, social and economic changes in living conditions and habits have caused pre-service teachers to worry about the future, as in every individual (Atkins, & Danley, 2020). It is necessary to determine the anxiety levels of teacher candidates in order to provide feedback to teacher training institutions in order to prevent the behavior or emotional states caused by anxiety and affect future generations.

Anxiety is an emotional state that is affected by the time, condition and context. Although there are studies in the literature to determine the anxiety of teacher candidates in different time periods (Taşgın, 2006; Bozdam, 2008; Doğan, & Çoban, 2009; Kurtuldu, & Ayaydın, 2010; Çubukçu, & Dönmez, 2011; Yıldırım, 2011; Cabı, & Çoban, 2009). Yalçınalp, 2013; Türkdoğan, 2014; Serin, Güneş, & Değirmenci, 2015; Dadandı, Kalyon, & Yazıcı, 2016; Gümrükçü Bilgici, 2016; Köklükaya, & Güven Yıldırım, 2016; Deniz, & Tican, 2017; Öztürk, 2018; Güngör, 2019; Öztürk, Şahin, Demir, & Arcagök, 2019; Sarıtaş 2019) developments in technology and science, changing conditions in the country, situations affecting the world and the country such as the Covid 19 pandemic and caught unprepared, developments in teacher education and employment, anxiety that teacher candidates may experience, status, and levels. In this context, it was aimed to determine the anxiety levels of teacher candidates in today's conditions and to examine whether their anxiety levels differ significantly according to the variables of "gender, grade level, department, academic achievement average, mother's education and father's education level". It is hoped that the results of the research will contribute to minimizing the anxiety of teacher candidates, raising the awareness of teacher training institutions about anxiety, which is one of the variables that determine the quality of teaching service, and making preventive studies to reduce anxiety.

The research is designed with the survey model. The population of the research is 790 teacher candidates attending the Faculty of Education in the 2021-2022 academic year at state university. In the study The 'Occupational Anxiety Scale for Pre-service Teachers' developed by Cabı and Yalçınalp (2013) was used as a data collection tool. Independent groups t-test, ANOVA and Kruskal Wallis H test techniques were used for data analysis which was obtained by this study.

The average score of the group consisting of 790 teacher candidates regarding the total scale was determined as $\bar{x}=2.57$. When the occupational anxiety levels of teacher candidates were compared according to gender, it was seen that the average scores of female teachers were higher. When the

occupational Anxiety Scores of the Teacher Candidates are compared according to the Grade Level, it is seen that the occupational anxiety levels do not differ significantly in the total score. When the Vocational Anxiety Scores of the Pre-service Teachers were compared according to the Department, there was a significant difference between the pre-service science and mathematics teachers. The occupational anxiety scores of teacher candidates studying in mathematics teaching are higher. Teacher candidates' occupational anxiety levels do not differ significantly in the total score according to academic achievement.

In the study, although it differs according to the dimensions of the scale, it was determined that the pre-service teachers were moderately or above moderately anxious, and the dimension they were most worried about was "Economic/Social-centered" anxiety. In all other sub-dimensions and in the total score, it was determined that there was a significant difference according to gender, and the occupational anxiety of female teacher candidates was higher than that of males. The occupational concerns of teacher candidates do not differ significantly in the dimensions of "Economic/Social, Colleague and Parent, Personal Development, Adaptation and School Management" Centered Anxiety according to grade level. On the other hand, there is a significant difference between the 1st and 3rd grades in the dimension of "Student/Communication-Centered Anxiety", the 3rd grades have higher student-communication-centered anxiety. According to the department, while there is no significant difference in the dimensions of "economic/social, student/communication, colleague and parent, personal development and assignment"-centered anxiety, it is the differentiation of "task-centered anxiety and total occupational anxiety". While the occupational anxiety of teacher candidates according to academic success does not differ significantly in the total score and in the dimensions of "Task, Economic/Social, Student/Communication, Colleague and Parent, Appointment, Integration and School Management" centered Anxiety, it differs significantly in the Personal Development-Centered Anxiety dimension. Whether there is a significant difference or not, students with high academic achievement generally have higher anxiety in sub-dimensions and total scores. Another important result of the study is that the occupational anxiety scores of teacher candidates do not differ significantly according to the education level of both parents. Within the framework of the results obtained from the research, it can be suggested to carry out qualitative studies aiming to determine how and in what direction the anxiety levels of teacher candidates change according to variables such as the economic crisis and pandemic in the world and in the country, and the changes observed in teacher training and employment. In future studies, the reasons for the anxiety that teacher candidates experience at a moderate or higher level can be examined in depth with studies using qualitative research methods. The occupational anxiety experienced by pre-service teachers is undoubtedly related to the culture in their faculties, departments, and the interaction they have with their faculty members and friends. In this context, conducting studies examining the anxiety levels of teacher candidates studying in different faculties of education and comparing the results will reveal a more general picture regarding the occupational anxiety levels of teacher candidates in Turkey and the areas they worry about. In addition, new studies to be carried out with different variables used or not used in this research will provide more generalizable results regarding the variables that may cause significant differences in the anxiety states of teacher candidates.